

PYTANIA O EGZEKUCJI

Wszczęcie postępowania egzekucyjnego, wymogi formalne

Wniosek o wszczęcie egzekucji wymogi formalne

Sobota, 18 września 2010

Wniosek o wszczęcie egzekucji składa się stosownie do właściwości sądowi lub komornikowi.

Egzekucję wszczyna się na wniosek wierzyciela, a w przypadkach ściśle oznaczonych egzekucja może być wszczęta także z urzędu na żądanie sądu lub uprawnionego organu, na wniosek prokuratora oraz organizacji społecznych, określonych zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości.

Wykaz tych organizacji określa zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lipca 1991r. w sprawie ustalenia wykazu organizacji społecznych uprawnionych do działania przed sądami w imieniu lub na rzecz obywateli, opublikowane w Monitorze Polskim Nr 22 poz. 155.

Wniosek o wszczęcie egzekucji oraz żądanie sądu lub uprawnionego organu o przeprowadzenie egzekucji ma istotne znaczenie w postępowaniu egzekucyjnym. Organ egzekucyjny jest bowiem związany tym wnioskiem i żądaniem co do świadczenia, które ma być spełnione, jak i co do sposobu przeprowadzenia egzekucji.

1) Forma i treść wniosku

Wnioski o przeprowadzenie egzekucji stosownie do art.760 §1 kpc mogą być składane na piśmie lub ustnie do protokołu. Możliwość zgłoszenia wniosku o wszczęcie egzekucji ustnie do protokołu nie zwalnia wierzyciela od obowiązku wskazania świadczenia, które ma być spełnione oraz sposobu egzekucji. Komornik sporządzając protokół zgodnie z art.809 kpc winien zamieścić w

nim ponadto wszystkie dane, które powinny być w pisemnym wniosku, do którego mają zastosowanie przepisy o pismach procesowych. Tak sporządzony protokół podpisuje wierzyciel i komornik. Za wierzyciela, który nie może podpisać, podpisuje wniosek osoba przez niego upoważniona, z wymienieniem przyczyny dla której wierzyciel sam nie podpisał (art.126 §4 w związku z art.13 §2 kpc).

Przyczyną niemożności własnoręcznego podpisania wniosku może być kalectwo, choroba lub nieumiejętność pisanie. Nie może nią być nieobecność osoby składającej wniosek. W takiej sytuacji wierzyciel powinien udzielić pełnomocnictwa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego III PZP 93/68 z dnia 20.12.1968 r. OSNCP 1969 r., Nr 7-8, poz. 129).

Zgodnie z art.5 w zw. z art.13 §2 kpc komornik ma obowiązek udzielić wierzycielowi występującemu bez adwokata potrzebnych wskazówek co do czynności egzekucyjnych oraz pouczyć go o skutkach prawnych tych czynności i skutkach zaniedbań.

We wniosku lub żądaniu przeprowadzenia egzekucji z urzędu należy, poza wskazaniem świadczenia, które ma być spełnione oraz sposobu egzekucji, stosownie do art.126 §1 w zw. z art.13 §2 kpc, zamieścić:

1. oznaczenie organu egzekucyjnego, do którego wniosek jest skierowany,
2. imię, nazwisko i nazwę stron, tj. wierzyciela, dłużnika i uczestników, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników,
3. miejsce zamieszkania i siedziby wyżej wymienionych osób,
4. oznaczenie pisma jako wniosku o wszczęcie egzekucji,

5. ośnowę wniosku,

6. podpis wierzyciela lub osoby upoważnionej do zgłoszenia wniosku.

Do wniosku lub żądania należy dołączyć tytuł wykonawczy (w oryginale), z którego powinno wynikać świadczenie i pełnomocnictwo, jeżeli występuje w sprawie pełnomocnik. Wierzyciel może we wniosku żądać wyegzekwowania tylko części świadczenia. Jest to jego prawo i od woli wierzyciela zależy, w jakim zakresie z tego prawa skorzysta. Jeżeli tytuł wykonawczy dotyczy należności pieniężnych, wierzyciel może obok należności głównej żądać należności ubocznych, zwłaszcza odsetek (należy podać ich wysokość i datę, od której należy je liczyć) i kosztów procesowych, jeżeli wynika to z tytułu wykonawczego.

Wskazany przez wierzyciela sposób egzekucji musi być właściwy dla danego rodzaju egzekucji. I tak egzekucja świadczeń pieniężnych może być prowadzona np. z wynagrodzenia za pracę, z ruchomości, z rachunku bankowego, z praw itp.

Wskazanie tylko rodzaju egzekucji nie odpowiada wymogom art.797 kpc, który nakłada na wierzyciela obowiązek wskazania sposobu egzekucji lub sposobów egzekucji. W ramach wskazań sposobu egzekucji wierzyciel obowiązany jest wskazać miejsce pracy dłużnika, jego majątku ruchomego i nieruchomego (szerzej K. Korzan: Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa, 1986 r., s. 233).

Stosownie do art.801 kpc wierzyciel powinien wskazać przedmioty służące do zaspokojenia wierzyciela. Wierzyciel może w jednym wniosku wskazać kilka sposobów egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi. Spośród kilku sposobów egzekucji wierzyciel powinien zastosować najmniej uciążliwy dla dłużnika. Jeżeli egzekucja z jednej części majątku dłużnika oczywiście wystarcza na zaspokojenie wierzyciela, dłużnik może żądać zawieszenia egzekucji z pozostałej części majątku (art.799 kpc).

Mając na uwadze, że stosownie do art.770 kpc dłużnik powinien zwrócić wierzycielowi tylko koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji, to w wypadku żądania przez wierzyciela dokonania czynności, które nie były niezbędne, wierzyciel powinien liczyć się z tym, że dłużnik nie będzie obciążony kosztami za te czynności, a będzie nimi obciążony wierzyciel.

Stosownie do art.771 kpc zwolnienie od kosztów sądowych, przyznane stronie przez sąd w postępowaniu rozpoznawczym lub z którego strona korzysta z mocy ustawy, rozciąga się także na postępowanie egzekucyjne.

Zwolnienie to obejmuje zwolnienie od obowiązku uiszczenia opłat, ryczałtu kancelaryjnego i należności na pokrycie wydatków (§3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 1991r. w sprawie taksy za czynności komorników (Dz. U. Nr 62, poz. 264, zm. 1991r. Nr 86, poz. 393 i Nr 110, poz. 478; 1992r. Nr 58, poz. 292).

Strona, która złożyła wniosek o wszczęcie egzekucji, obowiązana jest wpłacić komornikowi zaliczkę na te czynności. W miarę podejmowania przez komornika dalszych czynności obowiązana jest uiszczać na żądanie komornika dalsze zaliczki na pokrycie przewidzianych opłat, ryczałtu kancelaryjnego i wydatków związanych z podejmowanymi czynnościami.

Komornik nie podejmuje czynności, dopóki strona zobowiązana do uiszczenia zaliczki nie wpłaci jej. Strona wezwana przez komornika do wpłacenia zaliczki ma obowiązek jej uiszczenia w tygodniowym terminie od daty otrzymania wezwania pod rygorem zwrotu wniosku.

Jeżeli wierzycielowi nie jest znane miejsce pobytu dłużnika, to na wniosek wierzyciela sąd ustanowi dla niego kuratora. Przed złożeniem więc wniosku o wszczęcie egzekucji do komornika, wierzyciel powinien zwrócić się do sądu o ustanowienie kuratora. We wniosku o wszczęcie egzekucji, o czym była już mowa, należy dokładnie określić świadczenia. Dokładne określenie we wniosku świadczenia i zindywidualizowanie sposobu egzekucji ma bardzo istotne znaczenie dla ustalenia, czy został przerwany termin przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym. Zgodnie bowiem z art.123 §1 pkt 1 kodeksu cywilnego, bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed organem powołanym do egzekwowania roszczeń danego rodzaju. Czynnością tą jest złożenie przez wierzyciela wniosku o wszczęcie egzekucji, który został przyjęty przez organ egzekucyjny. Należy jednak zwrócić uwagę, że komornik nie może z urzędu ani na wniosek dłużnika uwzględnić zarzutu przedawnienia. Zarzut ten może być podniesiony jedynie w powództwie opartym na art.840 kpc, które podlega rozpoznaniu przez sąd.

Zgłoszenie wniosku o wszczęcie egzekucji nie przerzuca automatycznie na komornika obowiązku podejmowania dalszych czynności egzekucyjnych aż do jej ukończenia. Wierzyciel obowiązany jest popierać egzekucję. Gdy jej nie popiera, może dojść w określonych przypadkach do umorzenia postępowania z mocy samego prawa (art.823 kpc), np. gdy jej nie popiera w ciągu

roku lub nie wnosi o podjęcie zawieszzonego postępowania.

Przy egzekucji z nieruchomości moment zgłoszenia wniosku przez wierzyciela jest ważny, jeżeli chodzi o skutki. Według art.925 §2 kpc skutki zajęcia powstają w stosunku do każdego, kto wiedział o wszczęciu egzekucji bez względu na to, czy wskutek zgłoszenia wniosku komornik dokonał czynności egzekucyjnej, zwłaszcza czy wysłał dłużnikowi wezwanie i czy sąd dokonał wpisu w księdze wieczystej (szerzej E. Wengerek: Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa, 1978 r. s. 165 i 211).

Dopuszczalne jest łączenie wniosków o wszczęcie egzekucji z nieruchomości z wnioskami o jej opis i oszacowanie.

Przy egzekucji ze statków morskich do wniosku o wszczęcie egzekucji wierzyciel powinien dołączyć dowód, że statek jest wpisany do rejestru (art.1016 kpc).

Jeżeli wierzycielowi przysługuje wybór między świadczeniami, które ma spełnić dłużnik, winien on dokonać we wniosku wyboru, a jeżeli wybór należy do dłużnika, wierzyciel we wniosku powinien wnieść o wyznaczenie przez komornika odpowiedniego terminu, w którym dłużnik dokona wyboru.

Wniosków skierowanych do sądu nie można łączyć z wnioskami skierowanymi do komornika. W razie złożenia takiego wniosku komornik rozpoznaje go w zakresie swej właściwości, w pozostałej zaś części wniosek przekazuje właściwemu organowi egzekucyjnemu (art.200 w zw. z art.13 §2 kpc), jeżeli wierzyciel w wyznaczonym terminie przedstawił odpis wniosku. Zgodnie z §39 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie czynności komorników (Dz. U. Nr 10, poz. 52 ze zmianami), komornik wzywając wierzyciela do złożenia odpisu wniosku poucza go, że w razie niezastosowania się do tego wezwania wniosek zostanie zwrócony w części, w której komornik nie jest właściwy. Przeprowadzenie niektórych sposobów egzekucji wymaga, aby do wniosku o wszczęcie egzekucji wierzyciel dołączył również odpis tytułu wykonawczego. Dotyczy to np. egzekucji z rachunków bankowych. Art.889 §1 pkt 2 kpc nakazuje komornikowi, aby doręczył on dłużnikowi odpis tytułu wykonawczego. Doręczenie dłużnikowi postanowienia w sprawie zarządzenia tymczasowego wydanego w postępowaniu zabezpieczającym, dokonuje komornik równocześnie z przystąpieniem do wykonania postanowienia (art.740 kpc).

Sprawa egzekucyjna jest wszczęta z chwilą zgłoszenia organowi egzekucyjnemu wniosku i przyjęcia go oraz podjęcia przez organ egzekucyjny jakiejkolwiek czynności zmierzającej do kontynuacji owego postępowania.

Tylko wniosek nie zawierający braków, a w szczególności odpowiadający warunkom określonym w art.797 kpc jest zdolny wywołać skutki, jakie kpc wiąże ze złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji.

Warunki formalne wniosku mają więc istotne znaczenie dla zapewnienia prawidłowości i skuteczności egzekucji.

2) Wezwanie do usunięcia braków formalnych wniosku

Do wniosku o wszczęcie egzekucji stosuje się przepis art.130 w zw. z art.13 §2 kpc o brakach formalnych.

Jeżeli wniosek nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, komornik wzywa wierzyciela pod rygorem zwrócenia wniosku do poprawienia lub uzupełnienia go w terminie tygodniowym.

Mylne oznaczenie wniosku lub oczywista niedokładność nie stanowią przeszkody do wszczęcia egzekucji.

Ze względu na treść art.797 i 799 kpc niewskazanie we wniosku sposobu egzekucji, stanowi przeszkodę do jej przeprowadzenia. Brakiem formalnym jest niewskazanie we wniosku świadczenia, które ma być spełnione, gdyż komornik bez określenia świadczenia nie może prowadzić egzekucji. Niedołączenie oryginału tytułu wykonawczego jest również brakiem formalnym, a w niektórych przypadkach określonych w kpc, np. w art.889 §1 pkt 2 i art.740 odpisu tytułu wykonawczego dla dłużnika. Przepisy §11 i §115 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie czynności komorników (Dz. U. Nr 10, poz. 52 ze zm.) wyraźnie nakładają na komornika określone obowiązki i tak: jeżeli do wniosku o

wykonanie postanowienia sądu w sprawie zarządzenia tymczasowego wierzyciel nie dołączył odpisu tego postanowienia dla dłużnika, komornik wezwie go do dołączenia odpisu w terminie tygodniowym pod rygorem zwrotu wniosku. Podobny obowiązek ciąży na komorniku, jeżeli do wniosku o wszczęcie egzekucji z rachunku bankowego wierzyciel nie dołączył odpisu tytułu wykonawczego.

Przepis art.130 kpc jest wyrazem tendencji zmierzających do odformalizowania postępowania przy wszczęciu egzekucji, stwarza bowiem możliwość konwalidacji wadliwego wniosku. Z tych względów orzecznictwo Sądu Najwyższego nie traktuje uchybień natury formalnej zbyt rygorystycznie (szerzej: S. Dalka: Obowiązkowa forma pisemna czynności procesowych stron w procesie cywilnym, "Palestra", 1976 r., nr 2, s. 35).

Uzupełnienia braków formalnych można żądać przed nadaniem wnioskowi biegu, czyli wszczęciem egzekucji.

Komornik wzywając do uzupełnienia lub poprawienia wniosku musi:

1. oznaczyć braki formalne w sposób dokładny,
2. podać termin ich usunięcia,
3. wyraźnie określić skutek niezachowania terminu.

Jeżeli wniosek zostanie poprawiony lub uzupełniony w terminie 7 dni, skutki jego wniesienia powstają w chwili, w której pismo z brakiem zostało wniesione (a nie w dacie uzupełnienia).

Wniosek poprawiony lub uzupełniony po upływie określonego terminu, jeżeli wniosek nie został zwrócony, uważa się za wniesiony w dacie jego uzupełnienia (patrz orzeczenie Sądu

Najwyższego I.Cz.149/66 z dnia 20 stycznia 1967r. OSPiKA, 1968 r., Nr 3, poz. 56 z glosą J. Klimkowicza, s. 119).

Po nadaniu wnioskowi biegu - wszczęciu egzekucji np. przez przeoczenie - nie można już żądać uzupełnienia braków formalnych ze skutkiem przewidzianym w art.130 kpc, czyli pod rygorem zwrotu wniosku. Nie oznacza to, że komornik nie wezwie wierzyciela do uzupełnienia braków.

Zarządzenie komornika o zwrocie wniosku doręcza się tylko wierzycielowi.

Brakiem formalnym jest brak podpisu na wniosku, brak pełnomocnictwa lub załączników, brak określenia dłużnika, jego adresu itp. Braki formalne są więc wynikiem niezachowania właściwych wymagań przewidzianych ogólnie dla wszystkich pism składanych w postępowaniu egzekucyjnym (art.126 w zw. z art.13 §2 kpc).

Art.130 ma zastosowanie w razie braków formalnych, które uniemożliwiają nadanie wnioskowi prawidłowego biegu, tj. wywołanie przez niego właściwych skutków egzekucyjnych, zarówno w stosunku do organu egzekucyjnego, jak i pozostałych uczestników postępowania egzekucyjnego (por. Kodeks postępowania cywilnego z Komentarzem, T. Ereciński i inni, Warszawa 1989r., s. 245).

Brakiem takim nie jest mylne oznaczenie wniosku, ponieważ organ egzekucyjny ocenia wniosek zgodnie z jego treścią. Podobnie inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania biegu egzekucji (art.130 §1 zdanie drugie kpc).

Należy zwrócić uwagę, że przy egzekucji z nieruchomości i ze statków morskich niezłożenie dokumentów wymienionych w art.943 §1 pkt 1 i w art.1016 kpc nie uzasadnia zwrotu wniosku, skoro brak ten komornik może usunąć we własnym zakresie (art.943 §3 i 1014 kpc).

3) Wezwanie wierzyciela zamieszkałego za granicą do usunięcia braków i uiszczenia zaliczki.

W wypadku złożenia przez osobę zamieszkałą za granicą, która nie ustanowiła pełnomocnika w Polsce, wniosku o wszczęcie egzekucji zawierającego braki formalne (np. nie załączono tytułu wykonawczego, nie została uiszczona zaliczka na koszty egzekucyjne, względnie została przekazana zaliczka, ale jest za mała albo z naruszeniem przepisów dewizowych albo nie dołączono tłumaczeń na język polski), komornik musi wezwać wierzyciela w trybie i pod rygorem art.130 w zw. z art.13 §2 kpc oraz §5 ust.2 taksy za czynności komorników do usunięcia braków lub uiszczenia zaliczki.

Należy podkreślić, że przepisy części trzeciej kpc z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego nie określają, jaki termin do uzupełnienia braków formalnych należy określić wierzycielowi zamieszkałemu za granicą i nie mającemu w Polsce pełnomocnika. Termin 7-dniowy określony w art.130 w związku z art.13 §2 kpc i §5 ust. 2 taksy jest nierealny. Może on być stosowany tylko wówczas, jeżeli taki wierzyciel ma pełnomocnika w Polsce.

Odpowiedzi na nurtujące nas pytania należy szukać w umowach międzynarodowych i w przepisach pozakodeksowych. Np. art.16 ust. 2 ustawy z dnia 13.06.1967r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 24, poz. 110 ze zmianami) ustala jako minimalny termin do uiszczenia przez osobę zamieszkałą za granicą wymaganej opłaty sądowej - 2 miesiące, nie wyłączając terminu znacznie dłuższego. Jest to zatem termin sądowy.

Umowa z Czechosłowacją w art.42 przewiduje do uiszczenia wpisu minimalny termin 1 miesiąca.

Umowa z Austrią w art.22 wyraźnie przewiduje, że termin określony do uzupełnienia braków formalnych przez osoby zamieszkałe lub mające siedzibę za granicą nie może być krótszy niż jeden miesiąc, a więc również wprowadza termin sądowy.

Mając to na względzie należy przyjąć, że termin do usunięcia braków w tej grupie spraw jest terminem sądowym, który każdorazowo winien być określony przez organ egzekucyjny (por. J. Cagara: Udział cudzoziemca w charakterze powoda przed sądem polskim, N.P. 1975 r. Nr 6, poz. 834).

W wezwaniach do uiszczenia zaliczki na pokrycie opłat, ryczałtu kancelaryjnego i wydatków komornik powinien wskazać, obok kwoty w złotych polskich, jej równowartość w walucie kraju cudzoziemca, według aktualnego kursu, a ponadto należy podać numer rachunku bankowego, na

który żądana kwota powinna być wpłacona za pośrednictwem banku zagranicznego w walucie obcej.

Pismo komornika wzywające do usunięcia braków podlega doręczeniu za granicą stosownie do §44-56 instrukcji o obrocie prawnym z zagranicą (zarządzenie Min. Spraw. z dnia 25 maja 1970r. - Dz. Urz. Min. Spr. z 1970r. Nr 4, poz. 14 ze zmianami).

4) Skutki nieuzupełnienia wniosku

Jakie są konsekwencje i skutki prawne nieuzupełnienia wniosku i nie usunięcia braków formalnych przewidzianych dla wniosku o wszczęcie egzekucji?

Po bezskutecznym upływie terminu tygodniowego komornik zwraca wniosek wierzycielowi stosownie do art.130 §2 w zw. z art.13 §2 kpc. Wniosek zwrócony nie wywołuje żadnych skutków, jakie prawo wiąże z wniesieniem wniosku do komornika, co dotyczy nie tylko skutków związanych z wszczęciem egzekucji, lecz także prawno-materialnych (np. przerwania biegu przedawnienia).

Złożenie takiego wniosku należy uznać za czynność całkowicie bezskuteczną. Zwrócenie wniosku nie pozbawia wierzyciela prawa złożenia wniosku ponownie.